

Poročilo za projekt

**IZDELAVA DEMOGRAFSKIH PROJEKCIJ
ZA OBČINO ŠMARTNO PRI LITJI**

prof. dr. Jože Sambt

KAZALO

1	VARIANTE DEMOGRAFSKIH PROJEKCIJ IN PREDPOSTAVKE	3
1.1	Variante demografskih projekcij	3
1.2	Rodnost.....	4
1.3	Umrljivost	9
1.4	Selitve	12
2	OBSTOJEČA STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALSTVA	15
3	REZULTATI DEMOGRAFSKIH PROJEKCIJ.....	18
3.1	Srednja varianta	19
3.2	Visoka varianta	22
3.3	Nizka varianta	24
3.4	Varianta z ničelnimi selitvami	25

1 VARIANTE DEMOGRAFSKIH PROJEKCIJ IN PREDPOSTAVKE

V nadaljevanju predstavimo in komentiramo demografske projekcije za 4 variante oz. scenarije demografskih projekcij gibanja prebivalstva v občini Šmartno pri Litiji v prihodnje. Hkrati prikažemo, komentiramo in utemeljimo uporabljene predpostavke, ki so vsebovane v izračunih oz. projekcijah.

Pri vseh rezultatih projekcij je število prebivalstva po starostnih razredih izračunano za obdobje do leta 2060. V samem besedilu študije so v obliki tabel rezultati prikazani za izbrana leta, medtem ko so v priloženi Excelovi datoteki rezultati v obliki tabel prikazani tudi za vsa vmesna leta in tako omogočajo samostojno uporabo rezultatov in morebitne samostojne nadaljnje izračune tudi za vsa vmesna leta. Na ta način lahko uporabnik podrobneje analizira posamezna obdobja – npr. začetna leta projekcij, oblikuje lastne kazalnike za poljubna podobdobja itd. Rezultati so prikazani ločeno po spolu in starosti, kar je lahko osnova za analizo potreb po vrtcih, šolah in domovih za starejše, pa tudi stanovanjih itd. Osnovno gibanje števila prebivalcev po starostnih razredih, ki so aktualni za navedene skupine, smo pripravili v nadaljevanju.

1.1 Variante demografskih projekcij

V nadaljevanju predstavljamo štiri variante demografskih projekcij, ki se običajno pripravijo pri izdelavi demografskih projekcij:

- srednja varianta,
- visoka varianta,
- nizka varianta,
- varianta z ničelnimi selitvami.

Srednja varianta v demografiji predpostavlja prihodnje gibanje rodnosti, umrljivosti in selitev, ki je po mnenju oblikovalca projekcij najbolj verjetno. Visoka varianta predpostavlja višjo rodnost, nižjo umrljivost ter višje neto selitve od srednje variante – z vidika števila prebivalstva so torej vse tri predpostavke bolj optimistične kot v srednji varianti. Nizka varianta pa kombinira nižjo rodnost, višjo umrljivost in nižje neto selitve. Pri tem bomo pri določanju zgornjih in spodnjih meja upoštevali smiselne predpostavke na osnovi preteklih Eurostatovih demografskih projekcij za Slovenijo – najnovejše so EUROPOP2019 iz leta 2020 (Eurostat, 2020a) – uporabili bomo pa tudi razne druge demografske projekcije, podatke, informacije in strokovno znanje. Kot posebna varianta, še posebej če gre za majhna območja, se pripravi tudi varianta za primer, če ne bi bilo selitev – torej varianta z ničelnimi selitvami. Majhna območja so namreč še posebej občutljiva na selitve. Hkrati se lahko

morebitna pozitivna selitvena gibanja iz preteklosti hitro ustavijo ali celo obrnejo v negativne vrednosti, zato je dobro pogledati tudi varianto za primer, če v prihodnje pozitivnih učinkov iz naslova selitev ne bi bilo več.

Na gibanje števila prebivalstva torej vplivajo trije demografski procesi: rodnost, umrljivost in selitve. V nadaljevanju tako najprej predstavimo gibanje rodnosti, umrljivosti in selitev v preteklosti. Te informacije nato uporabimo za predpostavke glede njihovega gibanja v prihodnje. Hkrati upoštevamo predpostavke, ki so bile na ravni države Slovenije uporabljene pri projekcijah prebivalstva Slovenije v letu 2020 s strani Eurostata (Eurostat, 2020b). Gibanje prebivalstva v prihodnje je močno odvisno tudi od obstoječega števila in starostne porazdelitve prebivalstva. Tu uporabimo najnovejše razpoložljive podatke o številu prebivalstva občine Šmartno pri Litiji s strani Statističnega urada republike Slovenije (SURS).

1.2 Rodnost

Število živorojenih je odvisno od tega, 1) koliko otrok v povprečju rodi ženska tekom svoje rodne dobe in 2) kakšno je število in starostna struktura žensk v rodni dobi. Glede prve točke se uporablja kazalnik »stopnja celotne rodnosti« (angl. *Total fertility rate, TFR*), ki kaže, koliko otrok bi rodila ženska tekom svoje rodne dobe, to je od 15. do 49. leta starosti, ob predpostavki, da bi doživela 49. leto starosti. Pri tem se za posamezno starost med 15. in 49. letom starosti uporabijo ravni rodnosti, ki so jih beležile druge ženske v koledarskem letu, za katerega se ta kazalnik izračuna.

Če povprečna starost mater ob porodu narašča, kar pomeni, da se rodnost odlaga v višjo starost, je ta kazalnik podvržen vplivu tempo učinka (Bongaarts & Feeney, 1998; Bongaarts & Sobotka, 2012; Sambt & Žilnik, 2011). To pomeni, da kaže nižje vrednosti kot pa je število otrok, ki bi ga ženske v prihodnosti imele ob ohranjanju vzorcev rodnosti iz proučevanega leta. Tako se je npr. v Sloveniji med letoma 1984 in 2010 povprečna starost žensk ob porodu povišala za 5 let, kar pomeni v povprečju 0,2 leti na leto. Povedano drugače, ženske si niso želele tako nizke rodnosti kot je znašal kazalnik stopnje celotne rodnosti, temveč je ta kazalnik kazal rodnost, ki je bila za okrog 20 % nižja kot pa število otrok, ki bi ga ob teh vzorcih rodnosti imele ženske tekom svoje rodne dobe. V povprečju je namreč v tem obdobju torej vsaka peta ženska zamaknila rojstvo otroka v naslednje koledarsko leto. Še vedno pa je ta kazalnik ustrezen z vidika dejanske rodnosti, ki jo beležimo v posameznem letu. Rodnost v posameznem letu je torej bila dejansko tako zelo nizka kot kaže stopnja celotne rodnosti in ta rojstva se za to preteklo obdobje ne bodo nikoli

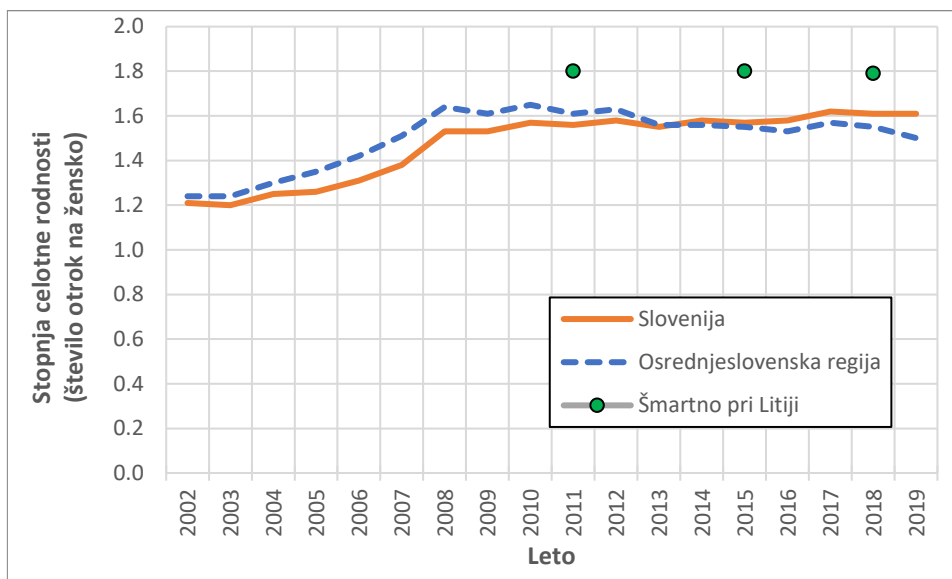
nadoknadila. Ne pričakujemo namreč, da bi se povprečna starost žensk ob porodu začela kdaj ponovno zniževati, zato so ta rojstva trajno izgubljena oz. se ne bodo nekoč pospešeno realizirala za nazaj. V zadnjem desetletju pa se naraščanje povprečne starosti žensk ob porodu upočasnjuje, zato smo bili v Sloveniji po letu 2003, ko je bila rodnost najnižja, priča povišanju vrednosti tega kazalnika. V zadnjih letih je poviševanje povprečne starosti stabilno in ne narašča več tako hitro, kar tudi v veliki meri pojasni ustalitev stopnje celotne rodnosti na ravni okrog 1,6 otroka na žensko. Še vedno pa je to daleč pod ravnijo 2,1 otroka na žensko, kolikor bi morala znašati stopnja celotne rodnosti za obnavljanje prebivalstva na dolgi rok. Če to mejo izrazimo na dve decimalki natančno in gre hkrati za zelo razvito državo, kjer je umrljivost žensk do starosti, ko večina žensk zaključi z reprodukcijo za naslednji rod, zelo nizka (kar v Sloveniji je), potem je ta vrednost 2,07 otroka na žensko.

Zapisano navajamo za namene razumevanja gibanja rodnosti v preteklosti. Dobra novica torej je, da zelo nizka rodnost od 1980-ih do 2000-ih ni pomenila, da bi si v Sloveniji želeli tako nizko število otrok (najnižja vrednost je bila zgolj 1,2 otroka na žensko leta 2003). Hkrati pa je slaba novica to, da je bilo »okrevanje« rodnosti po letu 2003 v veliki meri tehnične narave in ne pomeni trenda, da bi si želeli vedno več otrok. Tako tudi za v prihodnje ne moremo računati na nadaljevanje hitrega tega trenda naraščanja, ki smo mu bili priča v nekaj letih po letu 2003. To vidimo tudi iz ustalitve rodnosti na ravni 1,6 otroka na žensko v zadnjih letih.

Kot omenjeno, je drugi element, ki bo vplival na število živorojenih v prihodnje, število in starostna struktura žensk v rodni dobi. Nizko število mladih, ki so se rodili v 1990-ih in 2000-ih, ko je bila rodnost še posebej nizka, bo bistveno vplivalo na število živorojenih v prihodnje, kar se bo kazalo tudi v rezultatih naših projekcij. Te maloštevilčne generacije bodo namreč tekom obdobja projekcij vstopale v delovno starost, ženske pa tudi v rodno dobo. Na trgu dela se bo zaostrovalo razmerje med starimi prebivalci in prebivalci v delovni starosti, hkrati pa bo povzročalo tudi upadanje števila živorojenih v prihodnje.

V nadaljevanju tako najprej prikažemo gibanje omenjenega kazalnika »stopnja celotne rodnosti« v preteklosti – a) za Slovenjo, b) Osrednjeslovensko statistično regijo (lažjo berljivost bomo v nadaljevanju pridevnik »statistična« večinoma izpuščali), kamor Šmartno pri Litiji spada, in c) občino Šmartno pri Litiji, pri čemer so podatki na ravni občine razpoložljivi samo za nekatera leta.

Grafikon 1: Gibanje stopnje celotne rodnosti za občino Šmartno pri Litiji ter primerjava z Osrednjeslovensko regijo in Slovenijo kot celoto

Vir: Statistični urad RS, 2020a; Statistični urad RS, 2020b.

Kot prikazuje Grafikon 1, je bila od leta 2002 do 2013 raven rodnosti v Osrednjeslovenski regiji nad povprečjem Slovenije, nato pa je padla pod slovensko povprečje. Za občino Šmartno pri Litiji so podatki na voljo samo za leta 2011, 2015 in 2018. Ti podatki kažejo, da je bila v vseh navedenih letih na ravni okrog 1,8 otroka na žensko in je s tem nad ravnjo Osrednjeslovenske regije in Slovenije kot celote. Natančne vrednosti za vse tri teritorialne enote po posameznih letih predstavljamo v Tabeli 1.

Tabela 1: Gibanje stopnje celotne rodnosti za občino Šmartno pri Litiji in primerjava z Osrednjeslovensko regijo ter Slovenijo kot celoto

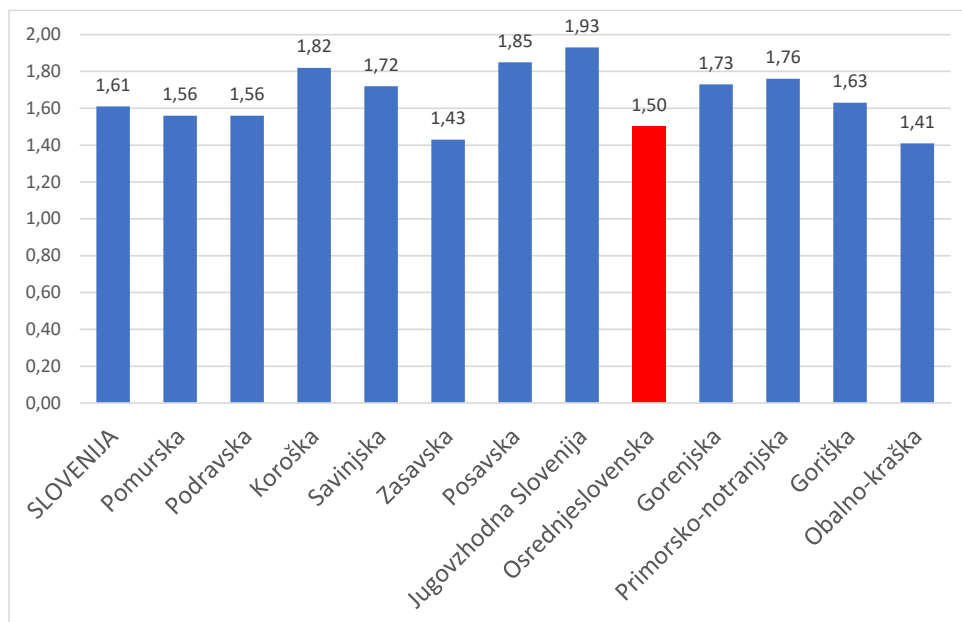
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Slovenija	1,21	1,20	1,25	1,26	1,31	1,38	1,53	1,53	1,57	1,56	1,58	1,55	1,58	1,57	1,58	1,62	1,61	1,61
Osrednje-slovenska regija	1,24	1,24	1,30	1,35	1,42	1,51	1,64	1,61	1,65	1,61	1,63	1,56	1,56	1,55	1,53	1,57	1,55	1,50
Občina Šmartno pri Litiji										1,80				1,80			1,79	

Vir: Statistični urad RS, 2020a; Statistični urad RS, 2020b.

V Grafikonu 2 informativno predstavljamo raven rodnosti, merjeno s stopnjo celotne rodnosti, v Osrednjeslovenski regiji glede na ostale regije v Sloveniji. Vidimo lahko, da je bila v letu 2019 stopnja celotne rodnosti v Osrednjeslovenski regiji 1,50, medtem ko je znašalo slovensko

povprečje 1,61. Za razliko od Osrednjeslovenske regije pa je v občini Šmartno pri Litiji stopnja celotne rodnoti z vrednostjo 1,79 bistveno višja kot za Slovenijo kot celoto.

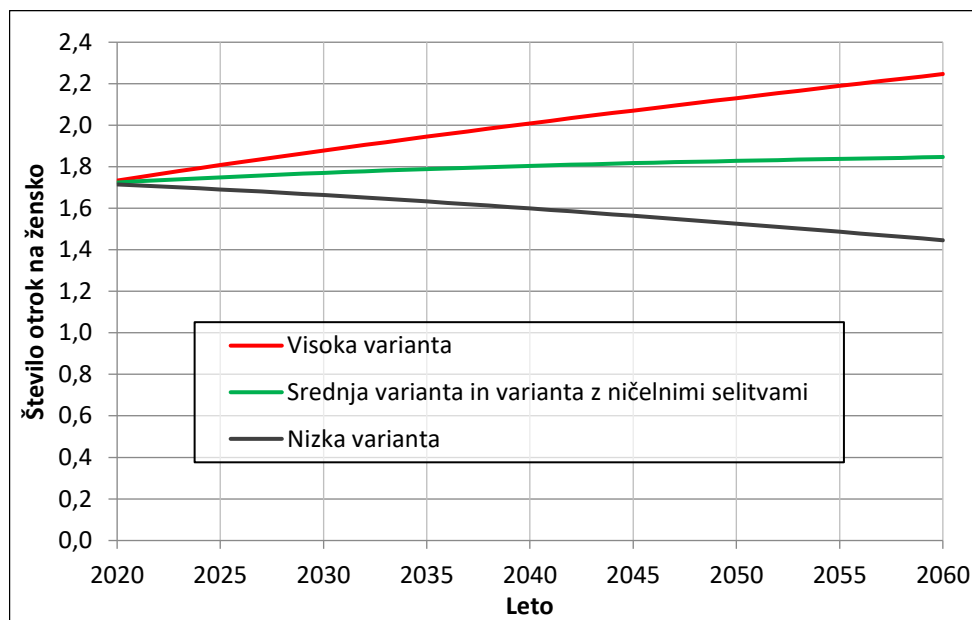
Grafikon 2: Raven rodnoti v letu 2019 po posameznih slovenskih statističnih regijah, izražena kot stopnja celotne rodnoti – to je število otrok, ki jih v povprečju rodi ena ženska v svoji rodni dobi, s predpostavko, da je doživela 49. leto starosti

Vir: Statistični urad RS (Statistični urad RS, 2020a), 2020.

Glede prihodnjega gibanja rodnoti bomo v projekcijah predpostavili, da se tekom obdobja projekcij ohranja razlika med rodnotjo v občini Šmartno pri Litiji in slovenskim povprečjem. To pomeni, da se bo rodnot za občino Šmartno pri Litiji povečevala z enakim tempom kot predpostavlja Eurostat v svojih projekcijah za Slovenijo kot celoto, le da bo raven rodnoti ves čas ustrezno višja za navedeno razliko. Konkretno, uporabili bomo podatek, da je bila v letu 2018 (zadnji podatek, ki je na voljo) stopnja celotne rodnoti v občini Šmartno pri Litiji 1,79, medtem ko je znašala za Slovenijo 1,61. To začetno razliko 0,18 otroka na žensko v primerjavi s slovenskim povprečjem ohranjamo tudi tekom obdobja projekcij, kjer se v srednji varianti naslanjamo na gibanje rodnoti v Eurostatovi projekciji za Slovenijo (Eurostat, 2020a). Tako v srednji varianti demografskih projekcij predpostavljamo, da se bo število otrok na žensko postopno povišalo z 1,79 v letu 2018 (in padcu v letu 2020 – v skladu s padcem za Slovenijo, ki ga predpostavlja Eurostat) na 1,85 v letu 2060 (Grafikon 3).

Grafikon 3: Predpostavke o gibanju stopnje celotne rodnosti v prihodnje za občino Šmartno pri Litiji po posameznih variantah projekcij

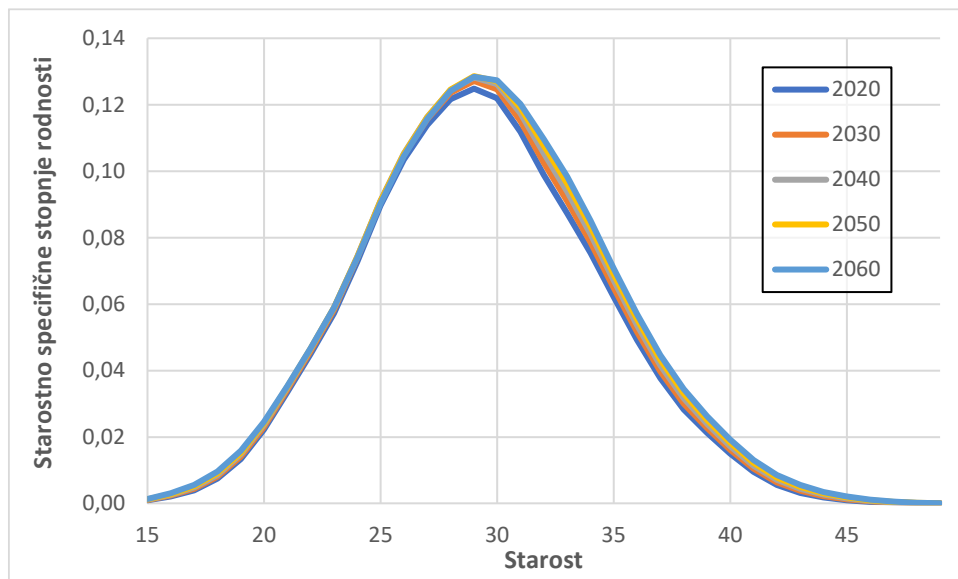
Vir: Statistični urad RS, 2020a; Eurostat, 2020a.

Poleg opisanega gibanja predpostavke o rodnosti v srednji varianti projekcij moramo oblikovati tudi predpostavke o gibanju rodnosti v ostalih treh variantah. V varianti z ničelnimi selitvami predpostavljamo isto gibanje rodnosti kot v srednji varianti, saj je razlika med obema variantama samo v selitvah. V visoki varianti predpostavljamo, da bo v letu 2060 stopnja celotne rodnosti za 0,4 otroka na žensko višja kot v srednji varianti. To bi pomenilo, da bi v letu 2060 dosegli vrednost 2,25 otroka na žensko. To vrednost smo določili po zgledu Eurostatovih demografskih projekcijah za Slovenijo iz leta 2004 (Eurostat, 2005), ko je Eurostat še pripravljal tudi visoko in nizko varianto projekcij, v poznejših projekcijah pa ju je opustil. Takrat so namreč predpostavljali, da bi bila stopnja celotne rodnosti v končnem letu projekcij za 0,4 leta višja kot pa v srednji varianti. Na drugi strani v nizki varianti predpostavljamo, da bo stopnja celotne rodnosti v letu 2060 za 0,4 otroka na žensko nižja kot v srednji varianti – ponovno po zgledu Eurostatovih projekcij iz leta 2004. Takrat so torej predpostavljali, da bi bila v nizki varianti vrednost v končnem letu za 0,4 otroka na žensko nižja kot v srednji varianti. Za leto 2060 to pomeni 1,52 otroka na žensko. Prehod na omenjene ravni je postopen in v skladu z obliko prehoda v Eurostatovih demografskih projekcijah EUROPOP2019.

Hkrati je za vsako koledarsko leto projekcij v ozadju izračunov predpostavka o porazdelitvi rodnosti po starosti žensk. Uporabili smo enako relativno starostno porazdelitev (in njeno

spreminjanje skozi čas) kot jo je predpostavljala Eurostat v demografskih projekcijah za Slovenijo EUROPOP2019. Starostno porazdelitev prikazujemo v Grafikonu 4, kjer vidimo, da je starostna porazdelitev rodnosti podobna v vseh letih projekcij, se pa porazdelitev pomika rahlo »navzgor«, torej na višje ravni, in sicer v skladu s predpostavljeno rastjo stopnje celotne rodnosti. Obenem predpostavljamo (ponovno po vzoru Eurostata) zamikanje rodnosti v višjo starost žensk.

Grafikon 4: Starostna porazdelitev rodnosti (starostno specifične stopnje rodnosti) v občini Šmartno pri Litiji tekom obdobja projekcij 2020-2060

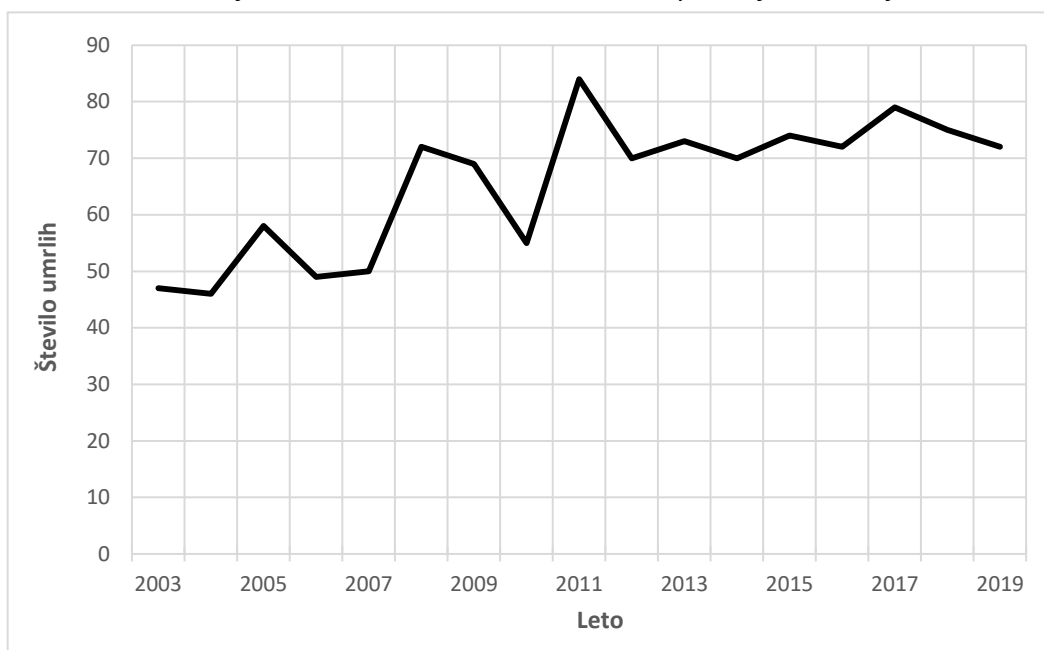
Vir: Statistični urad RS, 2020b; Eurostat, 2020a.

1.3 Umrljivost

Druga predpostavka pri oblikovanju demografskih projekcij je predpostavka o umrljivosti. Pri tem moramo poleg gibanja agregatne ravni umrljivosti predpostaviti tudi, kako se bo umrljivost gibala v posamezni starosti. Obenem morajo biti predpostavke oblikovane ločeno za moške in za ženske, saj je za ženske umrljivost praviloma bistveno nižja kot za moške. Tehnično so vhodni podatki v projekcije verjetnosti preživetja v posamezni starosti. S temi verjetnostmi preživetja se namreč v vsakem koledarskem letu množi število prebivalcev iz začetka koledarskega leta, da dobimo število prebivalcev na koncu tega koledarskega leta, kar predstavlja hkrati porazdelitev števila prebivalcev po starosti v začetku naslednjega koledarskega leta. Ob tem moramo ustrezno upoštevati še umrljivost oseb, ki so se tekom leta priselile in se potem postopoma pomikajo v višje starostne razrede.

Na agregatni ravni se predpostavke glede gibanja umrljivosti običajno oblikujejo s kazalnikom »življenjsko pričakovanje ob rojstvu«. Gre za kazalnik iz tablic umrljivosti, ki ga izračunamo na osnovi stopenj umrljivosti v posamezni starosti in ločeno po spolu. Tablic umrljivosti ni smiselno oblikovati na ravni občin, saj je število umrlih v posameznih starostnih razredih premajhno in bi zato bi bil vpliv slučajnega dejavnika prevelik. Okvirna meja, ko je to še smiselno, je 50 tisoč prebivalcev (Scherbov & Ediev, 2011). Statistični urad RS tablic umrljivosti za raven občin ne izračunava in tudi če bi imeli na voljo ustrezno razčlenjene podatke o umrljivosti (da bi lahko tablice umrljivosti sami izračunali), to ne bi imelo smisla, saj je območje premajhno. Močan vpliv slučajnih dejavnikov potrjuje že gibanje števila umrlih v občini Šmartno pri Litiji, ki ga prikazujemo v Grafikonu 1. Kot vidimo, lahko gibanje števila umrlih iz leta v leto zaradi slučajnega dejavnika precej niha. Zato v projekcijah izhajamo iz dolgoživosti za regijo, ki ji občina Šmartno pri Litiji pripada – torej iz življenjskega pričakovanja za Osrednjeslovensko regijo.

Grafikon 5: Gibanje števila umrlih v občini Šmartno pri Litiji v obdobju 2003-2019

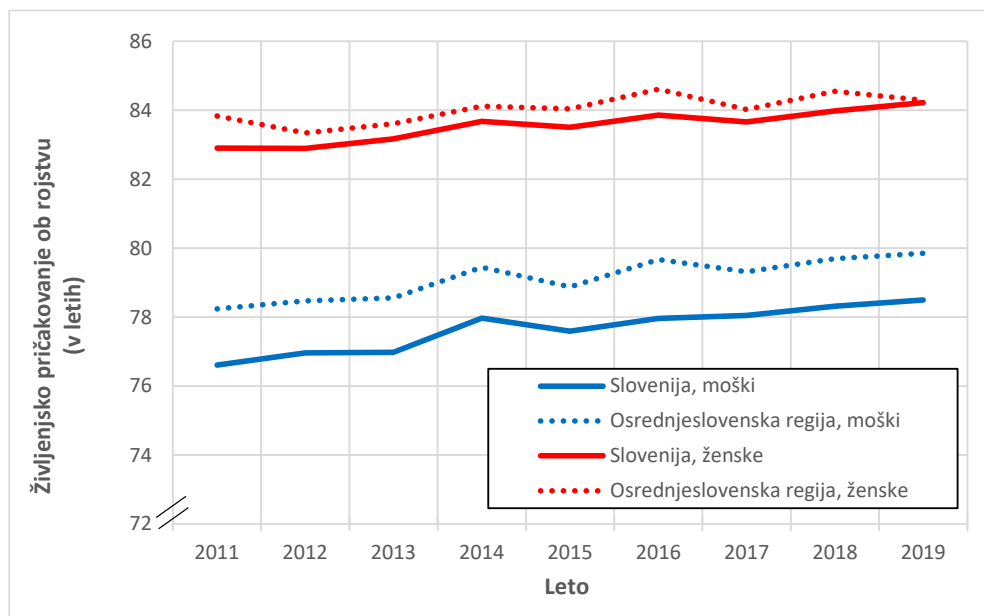

Vir: Statistični urad RS, 2020c.

V Grafikonu 6 prikazujemo gibanje življenjskega pričakovanja ob rojstvu za obe teritorialni ravni, za kateri so podatki na voljo – za Slovenijo in Osrednjeslovensko regijo. Prebivalci Osrednjeslovenske regije živijo dlje kot znaša povprečje za Slovenijo. Ženske v Osrednjeslovenski regiji živijo v povprečju za približno 0,1 leta dlje kot v Sloveniji, moški pa kar za približno 1,4 leta dlje. V projekcijah smo se glede prihodnjega poviševanja dolgoživosti zgledovali po Eurostatovih predpostavkah (EUROPOP2019) za Slovenijo, ob tem, da smo ohranjali razliko med

Osrednjeslovensko regijo in Slovenijo kot celoto iz leta 2019. Za občino Šmartno pri Litiji bomo predpostavili, da je življenjsko pričakovanje tako v izhodiščnem letu kot tudi v obdobju projekcij enako kot v Osrednjeslovenski regiji.

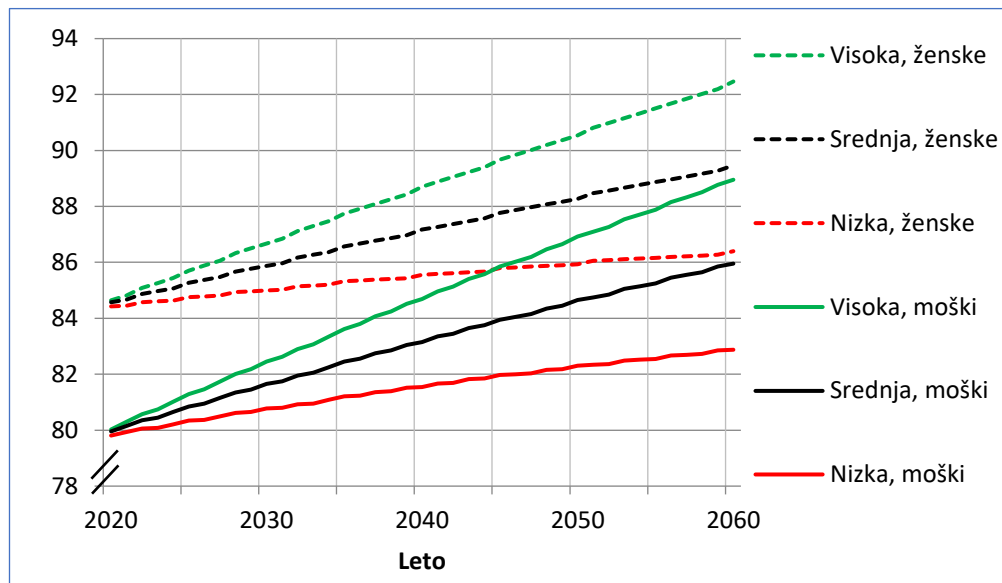
Grafikon 6: Gibanje življenjskega pričakovanja ob rojstvu za Slovenijo in Osrednjeslovensko regijo

Vir: Statistični urad RS, 2020d.

Pri oblikovanju predpostavk glede prihodnjega gibanja življenjskega pričakovanja za moške in ženske se bomo glede umrljivosti ponovno zgledovali po Eurostatovih predpostavkah o umrljivosti za Slovenijo, ob tem pa bomo ohranjali začetno razliko med Slovenijo in Osrednjeslovensko regijo iz leta 2019. Konkretno gibanje predpostavk o življenjskem pričakovanju v prihodnje je prikazano v Grafikonu 7.

Grafikon 7: Predpostavke glede prihodnjega gibanja umrljivosti (pričakovano trajanje življenja ob rojstvu) v obdobju 2020-2060 v občini Šmartno pri Litiji po posameznih variantah

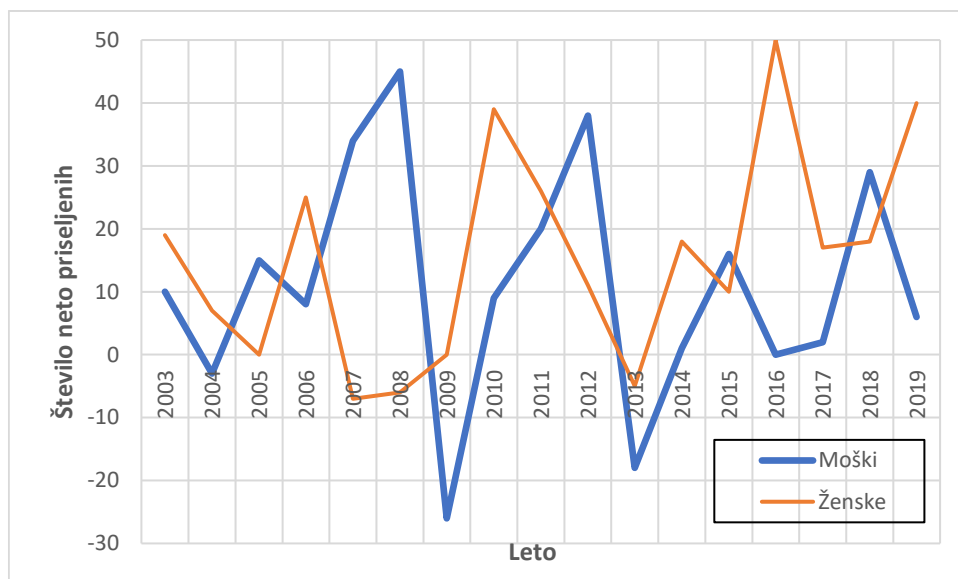
Vir: Statistični urad RS, 2020d; Eurostat, 2020a.

V visoki varianti predpostavljamo, da se bo življenjsko pričakovanje povišalo bolj kot v srednji varianti projekcij, in sicer za tri leta, medtem ko v nizki predpostavljamo za 3 leta nižje povišanje. Za približno toliko so predpostavljali v visoki in nizki varianti glede na srednjo varianto tudi v Eurostatovih projekcijah EUROPOP2004 (Eurostat, 2005). Kot prikazano v Grafikonu 7, je predpostavljen porast na navedeno razliko treh let postopen. V varianti z ničelnimi selitvami bomo predpostavljali, da so predpostavke glede umrljivosti iste kot pri srednji varianti, saj so pri tej varianti razlike glede na srednjo varianto samo v selitvah.

1.4 Selitve

Oblikovanje predpostavk glede prihodnjega gibanja selitev je bolj negotovo kot glede umrljivosti in rodnosti. To velja že za bistveno večje teritorialne enote kot je Slovenija, za tako majhna območja kot so občine, pa je je negotovost še toliko večja. Gibanje neto selitev (to je število priseljenih minus število odseljenih) v obdobju 2003-2019 prikazujemo v Grafikonu 8.

Grafikon 8: Gibanje neto selitev (priselitve minus odselitve) v občini Šmartno pri Litiji v obdobju 2003-2019

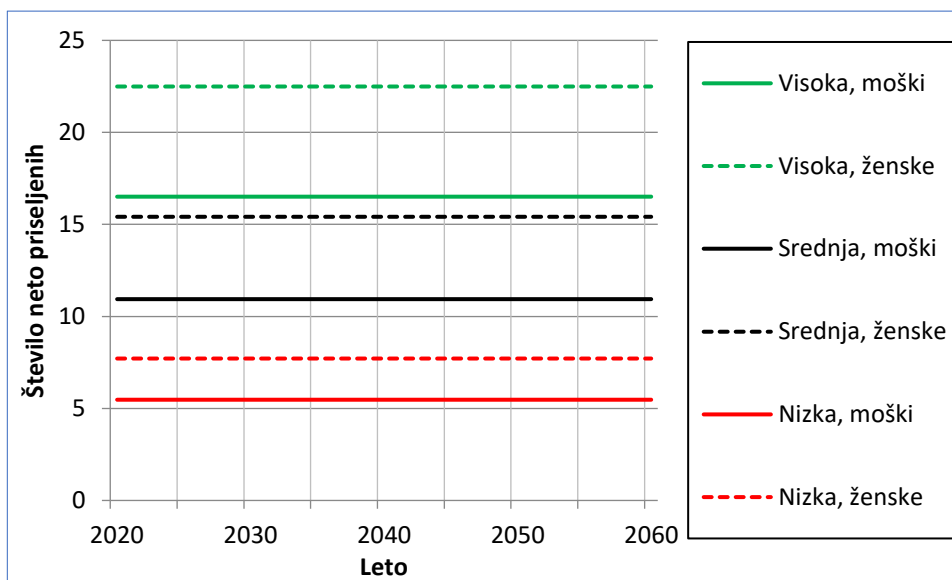
Vir: Statistični urad RS, 2020e.

Za smiselno postavitev predpostavk v zvezi s prihodnjim gibanjem selitev po posameznih variantah smo izhajali iz povprečja preteklega gibanja neto selitev. Za celotno obdobje 2003-2019 znaša povprečno neto priseljenih (priseljenci minus odseljeni) 26 prebivalcev na leto. V projekcijah potrebujemo neto selitve razčlenjene po spolu, pri čemer ugotovimo, da je bilo v tej vrednosti 26 neto priseljenih 11 moških in 15 žensk na leto. Ob tem ne opazimo nekega očitnega trenda naraščanja ali upadanja v tem časovnem obdobju. Tako bomo predpostavljali 11 neto priseljenih moških in 15 neto priseljenih žensk vsako leto tudi tekom obdobja projekcij 2020-2060. V visoki varianti bomo predpostavili še za polovico višje vrednosti – tj. 40 neto priseljenih na leto (17 moških in 23 žensk), v nizki varianti pa bomo predpostavljali za približno polovico manjše neto priselitve – to je 13 neto priseljenih na leto (5 moških in 8 žensk). V izračunih uporabimo tudi decimalne vrednosti izračunanih povprečij in polovičnega povečanja (v visoki varianti) oz. zmanjšanja (v nizki varianti).

Če 26 neto priseljenih, kolikor znaša povprečje za 2003-2019, izrazimo glede na število prebivalcev v letu 2019, je to okrog 0,5 odstotka neto priselitev na leto (za Slovenijo kot celoto je za isto obdobje ta vrednost 0,3 odstotka). Pri tem se zastavi vprašanje, ali bodo tudi na dolgi rok neto priselitve stalno pozitivne. Zato se oblikuje še dodatna varianta projekcij, kjer se predpostavlja ničelne selitve. Gre torej za varianto, ki je tudi sicer običajna, ko oblikujemo več različnih variant projekcij – že na ravni držav, na ravni nižjih območij (še posebej občin) pa še

toliko bolj. Zaradi velike negotovosti v manjših teritorialnih območjih je namreč tvegano predpostavljati trajno pozitivne ali trajno negativne selitve, ko delamo projekcije za štiri desetletja naprej. Selitve imajo namreč lahko močan vpliv na število prebivalcev, ki se hitro akumulira, še posebej če so vrednosti visoke – bodisi v pozitivno ali negativno smer.

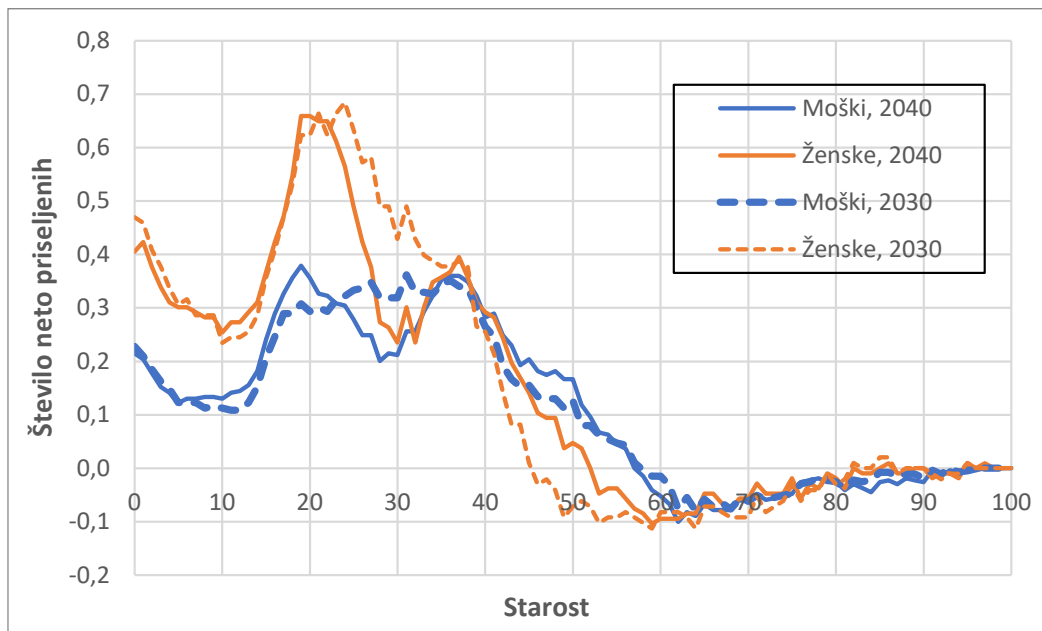
Grafikon 9: Predpostavke glede prihodnjega gibanja neto selitev v obdobju 2019-2060 v občini Šmartno pri Litiji po posameznih variantah demografskih projekcij

Vir: Statistični urad RS, 2020e; Eurostat, 2020a.

Poleg števila neto selitev moramo v projekcijah hkrati določiti tudi porazdelitev neto priseljencev po starosti in spolu. Pri tem sledimo relativni porazdelitvi po starosti, ki jo je Eurostat predpostavil v EUROPOP2019 projekcijah za Slovenijo (Eurostat, 2020a). Kot vidimo v Grafikonu 10, je starostna porazdelitev nekoliko različna med spoloma, hkrati pa je v skladu z zgoraj opisanim razmerjem med spoloma različna tudi raven selitev, ki je višja za ženske. V Grafikonu 10 vidimo, da so vrednosti zvezne, kar pomeni, da smo pri opisanem pristopu število neto priseljencev izrazili v decimalnih vrednostih. Gre za vmesno računsko stopnjo, da smo pri rezultatih projekcij čim bolj natančni, medtem ko v končnih rezultatih projekcij število oseb zaokrožimo na cele vrednosti. Porazdelitev prikazujemo samo za eno leto – to je za leto 2040, ki je v sredini obdobja projekcij – sicer pa je ta vzorec podoben tudi v ostalih letih, le da ga Eurostat v manjši meri spreminja za vsako koledarsko leto obdobja projekcij.

Grafikon 10: Starostna porazdelitev neto priseljenih v srednji varianti projekcij (26 neto priseljenih letno) v občini Šmartno pri Litiji v letu 2030 in 2040 – v zvezni oz. decimalni obliki

Vir: Statistični urad RS, 2020e; Eurostat, 2020a.

Za visoko in nizko varianto starostne porazdelitve ne prikazujemo, saj je relativna porazdelitev povsem enaka kot v srednji varianti, le da je raven ustrezno višja (visoka varianta) oz. nižja (nizka varianta). Pri ničelnih selitvah pa se predpostavlja, da neto selitev ni – niti na agregatni ravni niti po posameznih starostnih razredih.

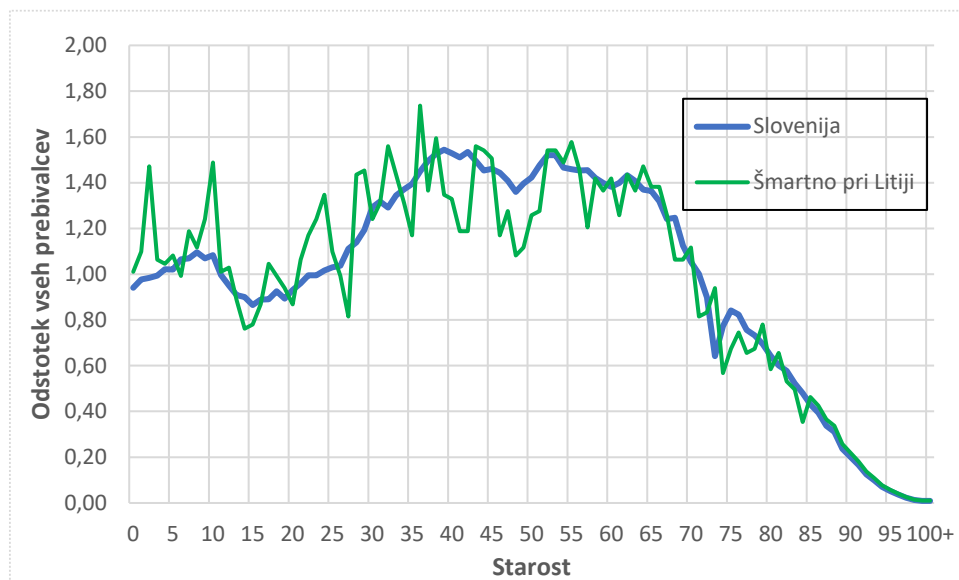
Hkrati vidimo, da gre pri porazdeljevanju neto selitev po starosti za splošno ustaljen vzorec, da se selijo oz. neto priseljujejo predvsem mlajši. Ta stabilen starostni vzorec, ki ga je uporabil Eurostat v demografskih projekcijah za Slovenijo bi uporabili tudi v primeru, če bi imeli na voljo podatke za dejansko starostno porazdelitev v občini Šmartno pri Litiji. Podatki bi namreč na tako majhnem številu prebivalstva močno nihali.

2 OBSTOJEČA STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALSTVA

Obstoječa starostna struktura prebivalstva je posledica gibanja rodnosti, umrljivosti in selitev v preteklih desetletjih. Obstoječa starostna struktura prebivalstva hkrati močno vpliva na število in starostno strukturo prebivalstva v prihodnjih desetletjih. V Grafikonu 11 prikazujemo starostno strukturo za prebivalstvo Slovenije in občine Šmartno pri Litiji. Vidimo, da je z demografskega in

ekonomskega vidika starostna struktura za Slovenijo in Šmartno pri Litiji izrazito neugodna za ekonomsko vzdržnost v prihodnjih treh desetletjih.

Grafikon 11: Relativna starostna struktura prebivalstva občine Šmartno pri Litiji in Slovenije na dan 1. 1. 2020 (v % od celotnega števila prebivalstva)

Vir: Statistični urad RS, 2020f; Statistični urad RS, 2020g.

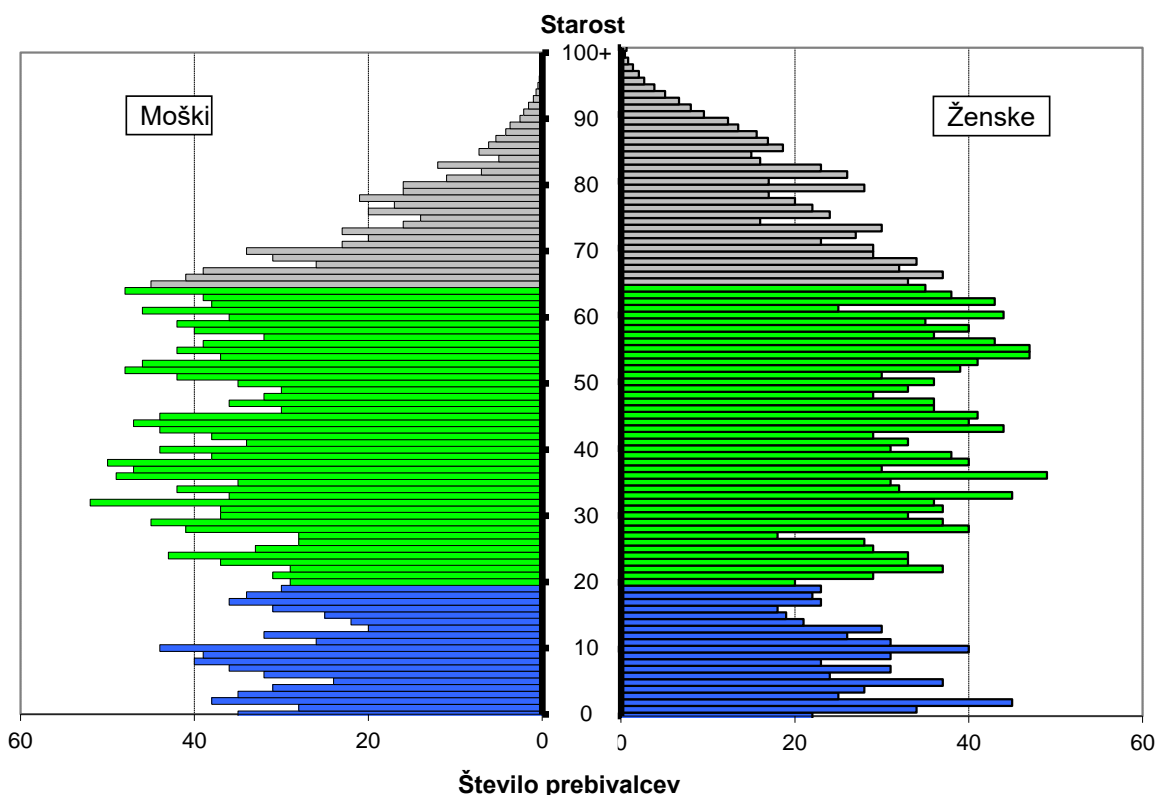
Najbolj številčne generacije so tiste v starosti okrog 40 let, medtem ko je v nižjih starostnih razredih število bistveno manjše. Še posebej je število prebivalstva nizko v starosti okrog 20 let in pri najmlajših, kjer je število prebivalcev skoraj samo pol tolikšno kot v starosti okrog 40 let. Te mlade generacije bodo v prihodnje vstopale na trg dela, kar bo povzročalo upadanje števila prebivalcev v delovni starosti.

Na drugi strani pa se bodo s trga dela umikale starejše generacije, ki so mnogo bolj številčne – še posebej baby-boom generacije, rojene ob izbruhu rodnosti po drugi svetovni vojni. Te generacije prestopajo med upokojene, kar bo stopnjevalo pritisk na pokojninsko blagajno, potrebovale pa bodo tudi zdravstvene storitve in storitve dolgotrajne oskrbe (domovi za starejše, patronaža, pomoč na domu ipd.). Hkrati se bo tem generacijam po predpostavki tudi še naprej hitro podaljševalo življenjsko pričakovanje. Pri občini Šmarje pri Litiji je to manj izrazito, predvsem zaradi tega, ker ima višjo rodnost kot Slovenija.

Za nazorno predstavitev porazdelitve prebivalcev po starosti in spolu prikazujemo v Grafikonu 12 še starostno piramido. Hkrati prikazujemo porazdelitev še po treh velikih starostnih skupinah, ki

so aktualne z ekonomskega vidika. V starosti 0-19 let večina prebivalcev še ni aktivnih (modra barva), v delovni starosti oz. »delovnem kontingentu« 20-64 let je večina prebivalcev aktivnih (zelena barva), medtem ko jih v starosti 65 let in več večina ponovno več ni aktivna (siva barva).

Grafikon 12: Starostna piramida za občino Šmartno pri Litiji na dan 1. 1. 2020

Vir: Statistični urad RS, 2020g.

V Grafikonu 12 vidimo majhno število žensk, ki so trenutno v starosti pod 25 oz. 20 let, kar bo v prihodnje vplivalo tudi na zmanjševanje števila živorojenih. Te generacije žensk bodo namreč v prihodnje predstavljale ženske v rodni dobi. V projekcijah bomo predpostavljali, da se število otrok, ki jih rodi ena ženska tekom svoje rodne dobe, povečuje. Vendar pa bo kljub temu v začetnem desetletju projekcij število živorojenih nižje kot sedaj, ker bo upadalo število žensk v rodni dobi. Kljub temu, da je ta pojav v občini Šmartno pri Litiji manj izrazit kot pa za Slovenijo kot celoto, je vendarle prisoten.

3 REZULTATI DEMOGRAFSKIH PROJEKCIJ

V nadaljevanju prikazujemo štiri variante demografskih projekcij za občino Šmartno pri Litiji. Na ta način prikazujemo razpon pričakovanega prihodnjega gibanja števila prebivalstva. Hkrati s tem do določene mere tudi predstavimo vpliv demografskih procesov (rodnost, umrljivost in selitve) na prihodnje gibanje prebivalstva, ob dani začetni starostno spolni strukturi prebivalstva.

Na staranje prebivalstva bo v prihodnje namreč močno vplivala tudi obstoječa starostna struktura prebivalstva, ki smo jo prej opisali. Tako bo ta neugodna starostna struktura v prihodnjih treh do štirih desetletjih močno povečala delež prebivalcev v starosti 65+ v vseh prikazanih variantah. Pri vseh variantah rezultate predstavljamo na vsakih 5 let do leta 2060 in po 5-letnih starostnih razredih. Podrobni rezultati po 1-letnih starostnih razredih in za vsako koledarsko leto projekcij (in hkrati tudi ločeno po spolu) so v priloženi Excelovi datoteki.

Prikaz rezultatov v nadaljevanju je za vse variante poenoten: 1) najprej v tabeli povzamemo predpostavke glede rodnosti, umrljivosti in selitev, ki smo jih predstavili zgoraj, 2) sledi tabela z rezultati projekcij števila prebivalstva po 5-letnih starostnih razredih in 3) grafični prikaz v obliki strukturnih stolpcev, ki nazorno prikaže spreminjanje deležev prebivalcev v treh starostnih skupinah: a) 0-19 let, b) 20-64 let ter c) 65 let in več. Ti trije starostni razredi so oblikovani z demografsko-ekonomskega vidika aktivnosti prebivalstva, ki smo jih opisali že prej: stari 0-19 let večinoma še ne delajo; stari 20-64 so v delovni starosti in so večinoma aktivni (aktivni se naprej delijo na zaposlene in brezposelne), medtem ko stari 65 let in več večinoma več niso aktivni. Hkrati tudi prikažemo število prebivalcev v starosti: a) 1-5 let, ki predstavljajo potencialno število otrok za vrtce, b) 6-14 let, ki predstavljajo potencialno število otrok v osnovnih šolah in c) 80+ let, ki je aktualno z vidika potreb po dolgotrajni oskrbi.

Ko prikazujemo rezultate, jih tudi na kratko vsebinsko komentiramo. Bralec naj upošteva, da gre pri spreminjanju posamezne predpostavke glede rodnosti, umrljivosti ali selitev za hkratni učinek medsebojne prepletenosti delovanja teh dejavnikov. Če se npr. rodi ali priseli deklica v starosti 0-19 let, bo to povečalo število prebivalcev v starosti 0-19 let za 1, čez dve do tri desetletja pa se bo prebivalstvo povečalo za nadaljnega 1 do 2 otroka, ki ju bo ta ženska v povprečju rodila (in s tem povečala takratno število prebivalcev v starosti 0-19 let), sama pa bo takrat prispevala k večjemu številu prebivalcev v delovni starosti 20-64 let itd.

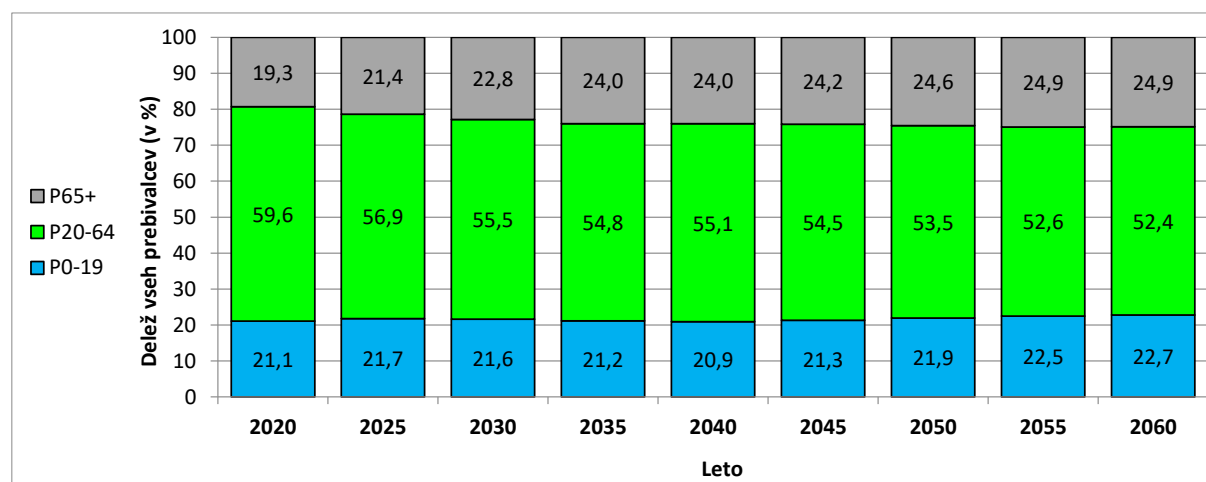
3.1 Srednja varianta

Predpostavke in projekcije prebivalstva za občino Šmartno pri Litiji na vsakih 5 let – število prebivalcev se nanaša na začetek leta

Predpostavke	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
Stopnja cel. rodnosti	1,72	1,75	1,77	1,79	1,80	1,82	1,83	1,84	1,85
e0, moški	80,0	80,9	81,7	82,5	83,2	84,0	84,7	85,3	86,0
e0, ženske	84,6	85,3	85,9	86,6	87,2	87,8	88,3	88,9	89,5
Neto selitve, moški	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Neto selitve, ženske	15	15	15	15	15	15	15	15	15

Opomba: e0 označuje življenjsko pričakovanje ob rojstvu – koliko let življenja lahko oseba ob rojstvu pričakuje, da bo živeła.

Število prebivalcev	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
0-4	321	298	296	304	330	357	375	382	386
5-9	317	330	309	308	315	340	367	385	392
10-14	292	325	339	319	318	325	350	375	393
15-19	261	307	339	353	334	334	340	363	388
20-24	321	286	331	360	376	358	358	363	384
25-29	327	345	312	352	377	395	380	380	384
30-34	387	345	364	331	367	390	409	398	398
35-39	407	400	362	382	349	381	402	422	412
40-44	384	414	410	375	395	362	391	411	432
45-49	347	386	415	413	381	402	369	397	414
50-54	401	347	382	412	412	383	404	372	398
55-59	396	393	340	375	406	407	380	402	371
60-64	392	382	379	329	363	394	398	373	396
65-69	347	371	362	361	315	348	380	386	364
70-74	241	321	344	339	340	298	329	363	370
75-79	199	215	287	311	310	312	276	306	340
80-84	148	162	179	241	263	267	271	244	270
85-89	104	102	112	127	174	193	201	206	191
90+	50	66	71	77	90	123	146	161	171
Skupaj	5.642	5.795	5.934	6.068	6.214	6.368	6.526	6.687	6.856

Starost	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
1-5	325	299	299	303	326	354	374	383	387
6-14	548	596	587	566	570	596	642	683	707
80+	302	330	361	445	527	582	618	611	632

V srednji varianti projekcij za občino Šmartno pri Litiji predpostavljamo postopno poviševanje stopnje celotne rodnosti z 1,79 v letu 2018 na 1,85 otroka na žensko v letu 2060 (po padcu v letu 2020, ki sledi iz tega, ker ga Eurostat predpostavlja za Slovenijo v letu 2020 glede na 2019). Kljub temu poviševanju rodnosti tekom obdobja projekcij pa bi začelo število živorojenih (in s tem število otrok v nižjih starostnih razredih) v začetku projekcij upadati, saj bodo v rodno dobo vstopale manj številčne generacije žensk. Te maloštevilčne generacije moških in žensk, rojene v 1990-ih in 2000-ih letih, ko je bila rodnost v Sloveniji zelo nizka, vstopajo tudi v delovno starost (20-64 let) – tokrat tako ženske kot moški. Na drugi strani baby-boom generacije prestopajo iz delovne starosti v upokojitev. Hkrati se tem generacijam hitro podaljšuje tudi življenjsko pričakovanje. Tako bi se delež starejših (65+) povečal z 19,3 % v letu 2020 na 24,0 % v letu 2035, nakar bi se naraščanje upočasnilo in bi se proti koncu obdobja projekcij ustalil na rahlo pod 25 %. Za primerjavo: za Slovenijo kot celoto projekcije kažejo povečanje z 20,2 % v letu 2020 na 26,4 % v letu 2035 in nato v obdobju 2050-2060 ustalitev na okrog 31 %. V občini Šmartno pri Litiji se torej pričakuje manj intenzivno staranje prebivalstva kot za Slovenijo kot celoto. Ustrezno manj naj bi se tudi znižal delež prebivalcev v delovni starosti (20-64 let) s 59,6 % vseh prebivalcev v letu 2020 na 52,4 % v letu 2060 (v Sloveniji s 60,1 % v letu 2020 na 50,6 % v letu 2060). Za delež otrok oz. mladih v starosti 0-19 let pa vidimo, da naj bi se tekom obdobja projekcij povišal z 21,1 % vseh prebivalcev v letu 2020 na 22,7 % v letu 2060. Na drugi strani naj bi se v Sloveniji delež te starostne skupine z 19,6 % v letu 2020 do leta 2060 znižal na 18,0 %, v vmesnem obdobju okrog leta 2040 pa naj bi zanihal celo vse do 17,2 %.

Glede na demografske projekcije za Slovenijo ugotavljamo, da naj bi bilo staranje prebivalstva v občini Šmartno pri Litiji manj izrazito kot v Sloveniji kot celoti. Delež starih 65 let in več naj bi se namreč v prihodnje povišal manj kot v Sloveniji kot celoti, hkrati pa ima občina Šmartno pri Litiji rahlo nižji delež starih 65+ že v izhodišču. Ustrezno manj naj bi se znižal tudi delež prebivalcev v delovni starosti (20-64 let), kar je z ekonomskega vidika bolj ugodno kot za Slovenijo kot celoto. Razlika je tudi posledica višjega predpostavljenega neto priseljevanja, ki smo ga predpostavili na osnovi gibanja v preteklosti. Predpostavljeno število neto priseljenih na leto tekom obdobja projekcij predstavlja 0,5 % vseh prebivalcev v letu 2020, medtem ko za Slovenijo znaša povprečno letno število priseljenih za obdobje 2020-2060 samo 0,25 % vseh prebivalcev Slovenije v letu

2020. Ker so priseljeni v glavnem mladi, to blaži staranje prebivalstva. Predvsem pa je v občini Šmartno pri Litiji rodnost precej višja kot v Sloveniji, kar zavira staranje prebivalstva v tej občini v primerjavi s Slovenijo.

Hkrati pa to pomeni, da je prikazano prihodnje gibanje prebivalstva odvisno od nadaljevanja pozitivnega priseljevanja, ki mu je bila občina Šmartno pri Litiji priča v obdobju 2003-2019, za katerega imamo na voljo podatke (učinek tega predpostavljenih pozitivnih neto selitev bo razviden iz primerjave z varianto z ničelnimi selitvami, kjer tega pozitivnega učinka ne bo). Po drugi strani je življenjsko pričakovanje višje kot v Sloveniji (ker za občino Šmartno pri Litiji uporabimo razliko v življenjskem pričakovanju med Osrednjeslovensko regijo in Slovenijo), vendar je v primerjavi s Slovenijo ta učinek več kot kompenziran s prej navedenimi dejavniki.

Hkrati prikazujemo tudi število prebivalcev po izbranih starostnih skupinah, ki so lahko aktualne z vidika uporabnika študije. **Starostna skupina 1-5 let** se nanaša na število otrok, ki bodo potencialno vključeni v vrtec. Po tej srednji varianti projekcij se njihovo število v prvem desetletju projekcij zmanjša s 325 na okrog 300 v letu 2024, nato pa se okrog leta 2035 začne ponovno povečevati in se okrog leta 2040 izenači s številom iz leta 2020. Do leta 2060 bi bilo ob predstavljenih predpostavkah število otrok v starosti 1-5 let za 20 % višje kot v letu 2020. Povečevanje števila otrok v starosti 1-5 let je posledica tako predpostavljenega povečevanja števila otrok na eno žensko (kazalnik stopnja celotne rodnosti, predstavljen v Grafikonu 3) kot tudi povečevanja števila žensk v rodni dobi, ki sledi iz projekcij.

Nadalje prikazujemo **starostno skupino 6-14 let**, ki je aktualna z vidika števila otrok, vključenih v osnovnošolsko izobraževanje. Število v tej starostni skupini se glede na projekcije povečuje do leta 2024, ko številčna kohorta otrok, ki so v letu 2020 stari dve leti (glej Grafikon 12), prestopi iz starostne skupine 1-5 let v starostno skupino 6-14 let. Sledi stagnacija in rahel upad v prvi polovici 2030-ih, nakar začne število otrok v starosti 6-14 let v drugi polovici 2040-ih hitreje naraščati in se do leta 2060 poviša na okrog 700. To pomeni, da bi bilo leta 2060 v starosti 6-14 let okrog 150 otrok več kot leta 2020.

Kot tretjo starostno skupino predstavljamo še **starostno skupino 80 let in več**, saj v tej starostni skupini visok delež posameznikov potrebuje storitve dolgotrajne oskrbe. Kot vidimo, se število posameznikov v tej starostni skupini do leta 2060 več kot podvoji, saj z 302 v letu 2020 naraste na 632 v letu 2060. To bo posledica nadaljnega podaljševanja življenjskega pričakovanja in pa vstopanja v ta starostni razred tistih posameznikov, ki so v letu 2020 stari med 40 in 60 let. Gre

namreč za številčne generacije in ti posamezniki bodo leta 2060 v starostni skupini 80+ (tisti, ki to starost dočakajo).

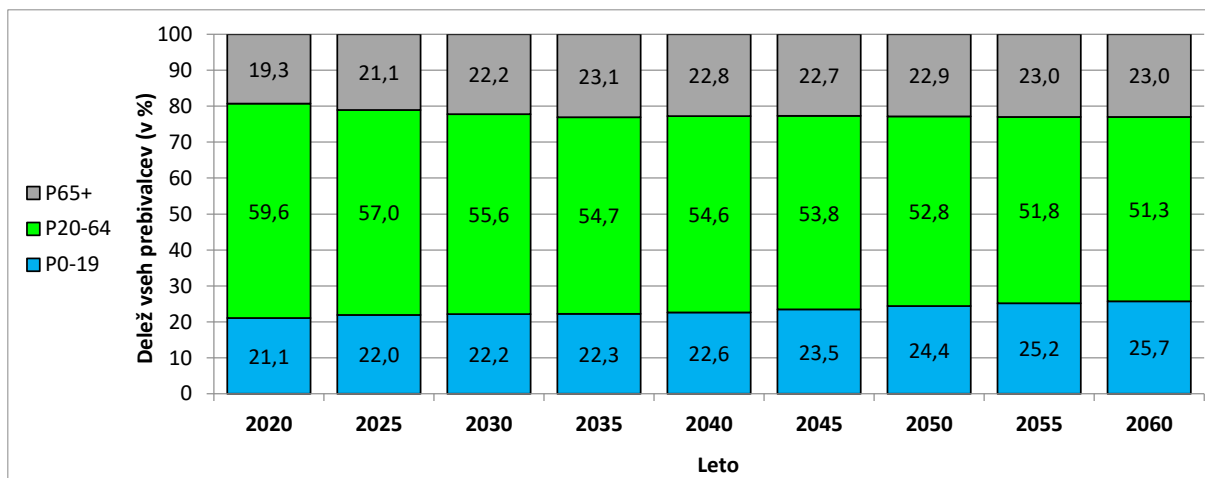
3.2 Visoka varianta

Predpostavke in projekcije prebivalstva za občino Šmartno pri Litiji na vsakih 5 let (število prebivalcev se nanaša na začetek leta

Predpostavke	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
Stopnja cel. rodnosti	1,73	1,81	1,88	1,94	2,01	2,07	2,13	2,19	2,25
e0, moški	80,0	81,3	82,5	83,6	84,7	85,9	86,9	87,9	89,0
e0, ženske	84,6	85,7	86,7	87,7	88,7	89,7	90,5	91,5	92,5
Neto selitve, moški	17	17	17	17	17	17	17	17	17
Neto selitve, ženske	23	23	23	23	23	23	23	23	23

Opomba: e₀ označuje življenjsko pričakovanje ob rojstvu – koliko let življenja lahko oseba ob rojstvu pričakuje, da bo živela.

Število prebivalcev	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
0-4	321	312	332	361	405	449	489	525	563
5-9	317	335	329	349	378	421	464	504	541
10-14	292	329	348	343	364	393	435	477	516
15-19	261	314	349	369	366	387	414	455	496
20-24	321	298	351	381	402	402	423	448	486
25-29	327	356	336	381	407	431	435	457	481
30-34	387	354	385	365	403	425	453	460	483
35-39	407	407	380	412	392	424	444	472	483
40-44	384	419	422	399	432	413	441	458	487
45-49	347	388	421	428	409	444	424	449	465
50-54	401	348	385	420	429	414	449	430	454
55-59	396	394	342	377	413	425	413	449	431
60-64	392	381	378	331	365	402	417	408	445
65-69	347	371	361	361	317	351	390	407	401
70-74	241	320	344	338	341	301	335	376	395
75-79	199	216	288	313	312	318	284	317	359
80-84	148	162	181	245	271	276	285	259	291
85-89	104	103	114	133	185	209	221	232	218
90+	50	67	74	83	101	142	176	201	224
Skupaj	5.642	5.873	6.119	6.388	6.692	7.028	7.390	7.784	8.218

Starost	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
1-5	325	310	332	357	399	444	485	522	559
6-14	548	604	610	622	665	727	804	878	947
80+	302	332	369	461	556	627	681	692	733

V visoki varianti projekcij dobimo višje vrednosti števila prebivalcev, saj so vse tri predpostavke ugodnejše za število prebivalstva od tistih v srednji varianti: rodnost je višja, umrljivost je nižja (ljudje živijo dlje) in neto priseljevanje je višje. Tako vidimo, da bi bilo število prebivalstva do leta 2060 kar za 1.362 oseb višje kot v srednji varianti, to je kar za 20 %. V skladu s povedanim so višje tudi vrednosti v starostnih skupinah 1-5 let, 6-14 let in 80+ let. Glede starostne strukture prebivalstva pa se dejavniki v določeni meri med seboj izničijo. Ker predpostavljamo, da ljudje živijo dlje kot v srednji varianti projekcij, to povzroči višji delež starih 65 let in več, vendar pa je na drugi strani višja tudi rodnost in neto selitve, kar oboje deluje v smer zniževanja deleža prebivalcev, starih 65 let in več. Rezultati kažejo, da učinek višje rodnosti in višjih neto priselitev prevlada nad učinkom višje dolgoživosti, saj je delež prebivalcev, starih 65+ let, v celotnem prebivalstvu tokrat nižji.

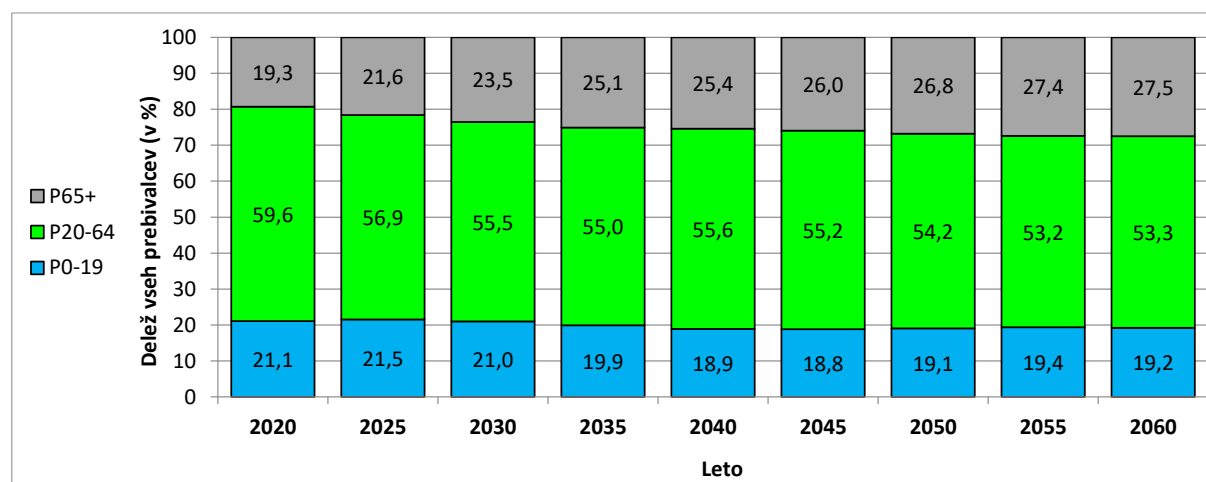
3.3 Nizka varianta

Predpostavke in projekcije prebivalstva za občino Šmartno pri Litiji na vsakih 5 let – število prebivalcev se nanaša na začetek leta

Predpostavke	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
Stopnja cel. rodnosti	1,71	1,69	1,66	1,63	1,60	1,56	1,53	1,49	1,45
e0, moški	79,9	80,4	80,8	81,3	81,6	82,0	82,4	82,6	83,0
e0, ženske	84,5	84,8	85,1	85,4	85,6	85,9	86,0	86,2	86,5
Neto selitve, moški	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Neto selitve, ženske	8	8	8	8	8	8	8	8	8

Opomba: e₀ označuje življenjsko pričakovanje ob rojstvu – koliko let življenja lahko oseba ob rojstvu pričakuje, da bo živel.

Število prebivalcev	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
0-4	321	283	261	248	258	271	271	257	238
5-9	317	326	289	267	254	264	276	276	262
10-14	292	321	330	294	272	259	268	280	280
15-19	261	299	328	337	301	279	266	275	286
20-24	321	273	311	338	348	313	291	277	285
25-29	327	333	286	321	346	357	324	302	288
30-34	387	336	342	295	328	352	364	332	311
35-39	407	393	344	350	304	335	358	370	339
40-44	384	410	397	349	356	310	340	362	374
45-49	347	384	409	397	351	359	313	341	362
50-54	401	345	380	405	395	350	358	312	341
55-59	396	393	338	372	398	389	346	354	309
60-64	392	383	380	328	360	386	378	337	346
65-69	347	372	364	362	313	344	370	364	325
70-74	241	322	345	340	338	294	323	349	343
75-79	199	215	287	309	306	305	267	293	318
80-84	148	161	176	236	255	256	255	226	247
85-89	104	101	109	122	164	177	181	180	163
90+	50	65	68	72	80	105	120	127	128
Skupaj	5.642	5.714	5.744	5.742	5.729	5.707	5.669	5.615	5.546

Starost	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
1-5	325	287	266	250	256	270	274	262	243
6-14	548	588	563	509	475	469	489	502	492
80+	302	328	354	430	499	539	556	533	538

V nizki varianti so predpostavke na vseh treh dimenzijah manj ugodne za število prebivalstva kot v srednji varianti: rodnost je nižja, umrljivost je višja (ljudje po predpostavki ne živijo tako dolgo kot v srednji varianti), nižje so tudi neto selitve. V nizki varianti je tako število prebivalcev v letu 2060 za 1.310 oseb oz. 19 % nižje kot v srednji varianti projekcij. Tako je v nizki varianti število prebivalcev v letu 2060 rahlo nižje kot v letu 2020 (za 1,7 %). Predvsem pa je bistveno drugačna tudi starostna struktura prebivalstva, še posebej delež otrok oz. mladih (starostna skupina 0-19 let) in delež starih 65+. Zaradi nižje rodnosti je namreč delež starostne skupine 0-19 let bistveno nižji kot v srednji varianti – v letu 2060 znaša 19,2 % namesto 22,7 %, kolikor znaša v srednji varianti. Število otrok v starosti 1-5 let (vrtec) in 6-14 let (osnovna šola) se v tem primeru na dolgi rok precej zmanjša. Na drugi strani pa se precej bolj kot v srednji varianti poveča delež starih 65 let in več (v letu 2060 na 27,5 % v primerjavi z 24,9 % iz srednje variante) in to kljub temu, da je njihovo absolutno število precej nižje kot v srednji varianti.

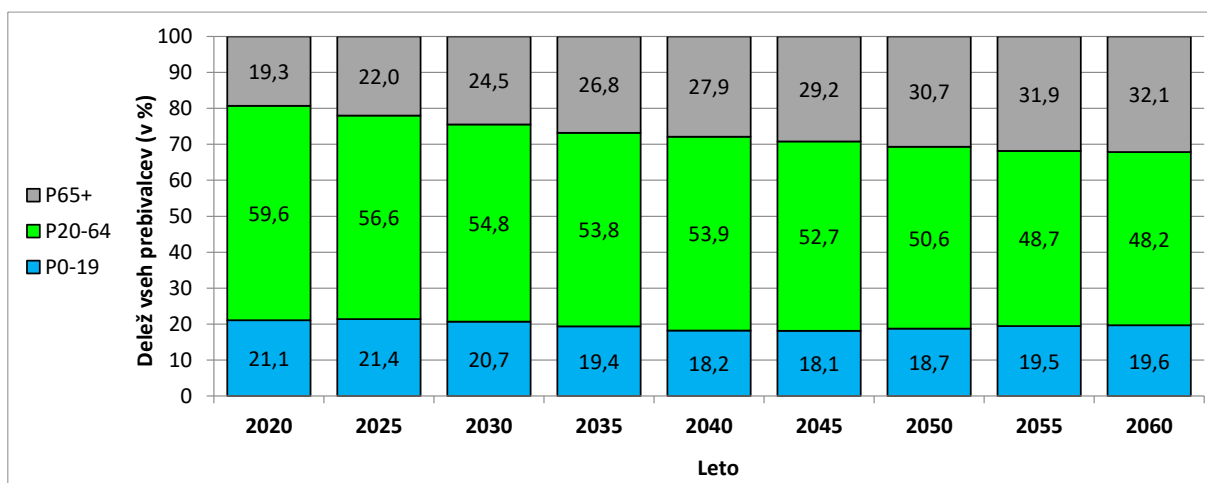
3.4 Varianta z ničelnimi selitvami

Predpostavke in projekcije prebivalstva za občino Šmartno pri Litiji na vsakih 5 let – število prebivalcev se nanaša na začetek leta

Predpostavke	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
Stopnja cel. rodnosti	1,72	1,75	1,77	1,79	1,80	1,82	1,83	1,84	1,85
e0, moški	80,0	80,9	81,7	82,5	83,2	84,0	84,7	85,3	86,0
e0, ženske	84,6	85,3	85,9	86,6	87,2	87,8	88,3	88,9	89,5
Neto selitve, moški	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Neto selitve, ženske	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Opomba: e₀ označuje življenjsko pričakovanje ob rojstvu – koliko let življenja lahko oseba ob rojstvu pričakuje, da bo živel.

Število prebivalcev	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
0-4	321	278	249	231	242	262	265	250	229
5-9	317	321	278	249	231	242	262	265	250
10-14	292	317	321	278	249	230	242	262	265
15-19	261	292	317	320	278	249	230	242	262
20-24	321	261	291	316	320	277	248	230	242
25-29	327	320	260	291	316	320	277	248	230
30-34	387	326	320	260	291	315	319	277	248
35-39	407	386	325	319	259	290	315	319	276
40-44	384	405	385	324	318	258	289	314	318
45-49	347	382	403	382	323	316	257	288	312
50-54	401	343	378	399	379	320	314	255	286
55-59	396	393	338	372	393	374	316	310	252
60-64	392	384	383	330	363	385	367	311	306
65-69	347	374	369	369	319	352	375	358	304
70-74	241	324	351	349	350	304	337	360	345
75-79	199	216	292	319	320	323	284	315	339
80-84	148	162	180	246	271	277	281	251	280
85-89	104	102	112	129	179	200	210	215	198
90+	50	66	71	78	91	126	151	168	180
Skupaj	5.642	5.653	5.621	5.558	5.490	5.421	5.340	5.239	5.122

Starost	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
1-5	325	282	255	232	238	259	267	254	233
6-14	548	581	545	479	433	423	451	475	467
80+	302	330	363	452	541	603	642	635	658

Varianta z ničelnimi selitvami pokaže, kako ključna je za rezultate srednje variante predpostavka, da bi se izrazito neto priseljevanje, ki ga je občina Šmartno pri Litiji bila deležna v obdobju 2003-2019 (povprečje za to obdobje), nadaljevalo tudi v prihodnje. Razlika v selitvah je namreč

edina razlika med srednjo varianto in varianto z ničelnimi selitvami, medtem ko so predpostavke glede rodnosti in selitev popolnoma enake v obeh variantah.

Vidimo, da bi bilo ob odsotnosti selitev število prebivalstva bistveno nižje – v letu 2060 bi tako bilo v občini zgolj 5.122 oseb, kar je za 1.734 oseb oz. 25 % manj kot v srednji varianti. Hkrati je to tudi za 520 oseb manj kot v letu 2020. Kljub temu, da je rodnost precej nad slovenskim povprečjem, je še vedno bistveno pod ravni, ki bi v odsotnosti selitev zagotavljala obnavljanje prebivalstva na dolgi rok (2,07 otroka na žensko), hkrati pa postane starostna struktura žensk v rodni dobi tekom obdobja projekcij bolj neugodna od tiste v letu 2020. Negativni vpliv nizke rodnosti in neugodne starostne strukture glede števila žensk v rodni dobi torej na število prebivalstva torej ni mogoče kompenzirati z naraščanjem dolgoživosti. Hkrati smo v varianti z ničelnimi selitvami tudi priča izrazitemu staranju prebivalstva, kjer že malo pred letom 2050 delež prebivalcev, ki so stari 65 let ali več, preseže 30 % vseh prebivalcev. Hkrati se delež prebivalcev v delovni starosti (20-64 let) z 59,6 % v letu 2020 do leta 2052 zniža na manj kot polovico vseh prebivalcev. Delež otrok oz. mladih (0-19 let) se zniža z 21,1 % v letu 2020 na 18,1 % že do leta 2041 in nato giblje na ravni med 18,1 in 19,7 %. Število otrok, ki jim je aktualen vrtec (1-5 let) in število otrok, ki jim je aktualna osnovna šola, je še rahlo nižje kot v nizki varianti projekcij, medtem ko je število starih 80+ podobno rezultatom srednje variante.

LITERATURA IN VIRI

- Bongaarts, J., & Feeney, G. (1998). On the Quantum and Tempo of Fertility. *Population & Development Review*, 24(2), 271-291.
- Bongaarts, J., & Sobotka, T. (2012). A Demographic Explanation for the Recent Rise in European Fertility. *Population and Development Review*, 38(1), 83-120.
- Eurostat. (2005). Population projections EUROPOP2004. Najdeno 10. 08 2008 na spletnem naslovu http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/data/popul/populat/proj/proj_trend&language=en&product=EU_MAIN_TREE&root=EU_MAIN_TREE&scrollto=0
- Eurostat. (2020a). Population projections EUROPOP2019. Najdeno 11. 12. 2020 na spletnem naslovu https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=proj_19np&lang=en
- Eurostat. (2020b). Population projections EUROPOP2019. na spletnem
- Sambt, J., & Žilnik, I. (2011, 10.-11. oktober 2011). *Are we witnessing a new baby boom in Slovenia?* Paper presented at the Soočanje z demografskimi izzivi v Evropi : zbornik 14. mednarodne multikonference Informacijska družba - IS 2011, 10.-11. oktober 2011 : zvezek B.
- Scherbov, S., & Ediev, D. (2011). Significance of life table estimates for small populations: Simulation-based study of estimation errors. *Demographic Research*, 24, 527-550.
- Statistični urad RS. (2020a). SI-STAT podatkovni portal. *Osnovni podatki o živorojenih, statistične regije, Slovenija, letno*. Najdeno 11. 12. 2020 na spletnem naslovu <http://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05J2008S.px>
- Statistični urad RS. (2020b). SI-STAT podatkovni portal. *Kazalniki rodnosti, občine, Slovenija, večletno*. Najdeno 11. 12. 2020 na spletnem naslovu <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05K1078S.px/table/tableViewLayout2/>
- Statistični urad RS. (2020c). SI-STAT podatkovni portal. *Osnovni podatki o umrlih po spolu, občine, Slovenija, letno*
Osnovni podatki o umrlih po spolu, občine, Slovenija, letno. Najdeno 11. 12. 2020 na spletnem naslovu <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05L2020S.px>
- Statistični urad RS. (2020d). SI-STAT podatkovni portal. *Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu po spolu, statistične regije, Slovenija, letno*. Najdeno 11. 12. 2020 na spletnem naslovu <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05L4010S.px>
- Statistični urad RS. (2020e). SI-STAT podatkovni portal. *Selitveno gibanje prebivalstva, občine, Slovenija, letno*. Najdeno 11. 12. 2020 na spletnem naslovu <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05I2002S.px>
- Statistični urad RS. (2020f). SI-STAT podatkovni portal. *Prebivalstvo po starosti in spolu, kohezijski regiji, Slovenija, polletno*. Najdeno 11. 12. 2020 na spletnem naslovu <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C1002S.px>
- Statistični urad RS. (2020g). SI-STAT podatkovni portal. *Prebivalstvo po starosti in spolu, občine, Slovenija, polletno*. Najdeno 11. 12. 2020 na spletnem naslovu <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C4002S.px>